

Primjena „evropskih standarda“ na primjeru izgradnje HE Ulog

30 December 2011

Energetska grupacija EFT, koncesionar za izgradnju HE Ulog na gornjem toku Neretve, poznata je na ovim prostorima kao trgovac strujom na regionalnom nivou, ali i kao investitor u izgradnji TE Stanari i realizaciji prve faze hidro-energetskog projekta Gornji horizonti. Poznati su po dobro smišljenoj i organizovanoj medijskoj propagandi u kojoj tvrde „da svojim energetske projektima u BiH donose visoke evropske vrijednosti, kako u provođenju evropskih direktiva i visokih ekoloških standarda, tako i u transparentnosti i poštivanju zakona ove zemlje

U propagandnoj aktivnosti pripreme javnosti za prihvatanje projekta HE Ulog kao prijateljskog, u medijima su tvrdili da je „EFT-Group prvi investitor koji će u realizaciji tog projekta u BiH primijeniti direktive Evropske unije o zaštiti životne sredine“. Nažalost, praksa je pokazala da ovaj investitor ne samo da ne provodi nikakve evropske direktive već se ne obazire ni na zakone ove zemlje. Naime, mada je koncesionaru naloženo od resornog ministarstva vlade RS-a da se u Studiji uticaja na životnu sredinu, shodno zakonskoj obavezi, u posebnom separatu (poglavlju) studije obrade negativni nizvodni uticaji u drugom entitetu, isti su u predmetnoj studiji u potpunosti zanemareni, a zona negativnih uticaja zadržava na entitetskoj liniji, baš kao da se na toj liniji zadržava i tok rijeke Neretve. I dok evropski standardi ne poznaju čak niti državne granice kada su negativni uticaji na životnu sredinu u pitanju, koncesionar je strogo poštovao entitetsku liniju, kao da ispod nje nema ni rijeke ni života. Iako zakoni o zaštiti okoliša u oba entiteta propisuju posebnu proceduru u slučaju da izgradnja objekata u jednom entitetu izaziva uticaje u drugom, ipak se javna rasprava o Studiji uticaja obavila samo u RS-u (Kalinovik), a poseban separatu Studije o međuentitetskim uticajima nikada nije sačinjena. Na zvaničnu mišljenja i sugestije zainteresiranih subjekata iz FBiH, upućena prema voditelju procedure PUO (procjena uticaja na okoliš) – a resornom ministarstvu vlade RS-a, niko iz ovog ministarstva nije dao odgovor – to nisu ispoštovane pomenute zakonske odredbe. Prošla je puna godina dana od javne rasprave i procedure PUO da bi tek nedavno učesnici procedure, posrednim putem (od kolega iz banjalučkog Centra za životnu sredinu), saznali da je ekološka dozvola za izgradnju HE Ulog izdata još 11.07.2011. godine. Nikakva povratna informacija od strane resornog ministarstva vlade RS-a nije upućena učesnicima procedure PUO, niti je dato obrazloženje zašto niti jedna primjedba i sugestija iz drugog entiteta nije uvažena, iako je voditelj procedure zakonski obavezan da to učini.

Ipak, o bosansko-hercegovačkoj praksi „baštinika evropskih vrijednosti i ekoloških standarda“ možda najbolje govori činjenica da se pripremni radovi (izgradnja pristupnih puteva za objekte u kanjonu: brana, strojara) veoma intenzivno izvode već više od godinu dana bez valjanih zakonskih dozvola i odobrenja, te bez zadržane eksproprijacije zemljišta. Koliko su bijedne cijene određene za otkup zemljišta vlasnicima (2,2 KM po kvadratnom metru), saznali smo iz pisma nezadovoljnih mještana, a i one su mjerodavan pokazatelj o „poštovanju evropskih vrijednosti“ od strane grupacije EFT. Također, o poštovanju „evropskih ekoloških standarda“ govori i sam projekat HE Ulog koji će čak 9 km vodotoka (èiste i pitke) Neretve eliminisati ili dovesti u poseban hidrološki režim (5 km akumulacije sa velikom branom, 4 km nizvodnog vodotoka u stalnom režimu biološkog minimuma), te da neće imati negativnih uticaja na životnu sredinu? Da li su ove tvrdnje koncesionara u skladu sa nepobitnim činjenicama da će vršni režim rada elektrane imati itekako negativne posljedice na nizvodni „federalni“ tok Neretve obzirom da se masinsko postrojenje nalazi samo stotinjak metara uzvodno od entitetske linije, pri čemu vršni rad elektrane podrazumijeva iznenadne i drastične promjene nizvodnih proticaja u rasponu od 0,5 m³/s do 35 m³/s, praktično od potoka do bujice.

Sa druge strane, ne možemo a da ovim povodom ne spomenemo (ne)rad Federalnog ministarstva okoliša i turizma, tačnije njegovog Sektora za okolinske dozvole. Ovo ministarstvo je zakonski dužno, u ovakvim slučajevima međuentitetskih okolinskih uticaja (kao što je to HE Ulog), da se u potpunosti uključi u proceduru PUO, te da praktično bude zastupnik afektiranih subjekata iz Federacije BiH. Nažalost, djelatnici ministarstva se nisu udostojili čak niti prisustvovati javnoj raspravi, koja je održana u Kalinoviku u sklopu procedure PUO, a kamoli da su uzeli puno učešće u proceduri. Uzalud su bili svi silni dopisi i upozorenja koje je naše udruženje (ali i drugi subjekti: Općina Konjic, NVO-i) slalo na njihovu adresu. Sve se zadržalo jednim dopisom ovog ministarstva prema kolegama u RS-u, a u kojem se preporučuje uzimanje u obzir primjedbi iz Konjica. Slično vrijedi i za Međuentitetsko tijelo za okoliš, koje je upravo i osnovano radi rješavanja međuentitetskih okolinskih problema. Prema javnosti dostupnim informacijama ovo tijelo se jednom prilikom čak i sastalo povodom problema HE Ulog, te razgovaralo o ovoj temi. Nažalost, rezultati ovog sastanka, ako ih je uopće bilo, ostali su nepoznati domaćoj javnosti.